

Open brief aan de leden van de IPC Vijfheerenlanden

Een breuk tussen Alblasserwaard en Vijfheerenlanden ?

Voor de vorming van een gemeente Vijfheerenlanden is veel draagvlak. In de kolommen van de lokale kranten krijgt de keuze van de provincie van deze gemeente echter nog volop aandacht. Vanuit de cultuurhistorische en sociale samenhang ligt de keuze voor Zuid-Holland voor de hand. Uiteindelijk was Vianen tot 2002 zelf ook deel van de provincie Zuid-Holland en wordt zij door bewoners gezien als deel van Vijfheerenlanden. De sleutelvraag is dan ook, wat de gemeente Vianen dacht en denkt te winnen met haar overstap naar Utrecht.

Een van de opvallende conclusies van het haalbaarheidsonderzoek is, dat de gemeenten Zederik en Leerdam meer relaties zouden hebben met Utrecht dan met de regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden. Dit staat haaks op de waarneming en het gevoel in de regio. Als we dieper in het rapport duiken blijkt er zeker woon-werkverkeer te zijn tussen Vianen en Nieuwegein/ Utrecht (totaal 30%). Dat geldt niet voor Leerdam en vanuit Zederik is de stroom naar Utrecht iets groter dan naar Gorinchem, naar alle waarschijnlijkheid vooral afkomstig uit Lexmond. Woon-werkverkeer is geen argument voor provinciekeuze immers we kennen in de Randstad overal forse forensstromen over de provinciegrenzen heen. Voor alle overige onderzochte relaties (voorzieningen en migratie) staat voor Vianen het belang van Nieuwegein op de 4^e plaats na Zederik, Culemborg en Leerdam. Opvallend omdat door de toetreding tot Utrecht voor veel formele zaken als bijstand, arbeidsbemiddeling en gezondheidszorg de inwoners op Nieuwegein zijn aangewezen. In de rangorde van Leerdam en Zederik komt Nieuwegein niet voor.

Wat gaat een keuze voor de provincie Utrecht ons kosten? De keuze voor de provincie leidt tot het verbreken van samenwerkingsverbanden. In een reactie op dit knelpunt schrijven de colleges van Leerdam, Zederik en Vianen: "Het is evident dat de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden niet haar rug zal toekeren aan de huidige samenwerkingspartners." Dat zou betekenen dat Vianen wordt uitgekocht. Veruit de goedkoopste oplossing. Niet alleen omdat één gemeente uitkopen goedkoper is dan twee. Ook omdat Vianen veel minder diensten en activiteiten heeft uitbesteed aan samenwerkingsverbanden zoals uit het haalbaarheidsonderzoek blijkt. Inhoudelijk verschilt het beleid op de sociale domeinen tussen de regio's AV en Lekstroom substantieel. Maatschappelijk is uitkoop van Vianen ook een wenselijke oplossing. Door vertrek van Hardinxveld-Giessendam naar Drechtsteden en een vertrek van Leerdam en Zederik naar Utrecht wordt onder de bestaande samenwerkingsverbanden binnen Alblasserwaard een bom gelegd. Overall is misschien een mouw aan te passen, maar dit zou een enorme maatschappelijk-kapitaalvernietiging betekenen.

De colleges geven aan dat het ook mogelijk is om grensontkennend samen te werken. Dat zou de bestuurlijke drukte wel aanzienlijk verhogen. Bovendien is de samenwerking op veiligheid, gezondheidszorg en de omgevingsdienst wettelijk aan de provincie gebonden. De aansluiting bij de veiligheidsregio Zuid-Holland-Zuid is voor de nieuwe gemeente, inclusief Vianen, inhoudelijk veruit te verkiezen. Een van de twee risicopunten in de dijkkring van Alblasserwaard/Vijfheerenlanden ligt bij Vianen. Bij een grote crisis (dijkdoorbraak) knellen nu de bevoegdheden van de veiligheidsregio. Dat verdwijnt als Vianen weer terug komt in Zuid-Holland.

Heeft de provincie Zuid-Holland deze gemeente dan niks te bieden?

Het onderzoek geeft een kleine compilatie. De provincie Zuid-Holland heeft het openbaar vervoer in de regio sterk verbeterd en met name Leerdam heeft daarvan geprofiteerd. De provincie heeft een economisch beleid gericht op versterking en verduurzaming agrarische sector. In dat kader is een gebiedsmanager aangesteld voor geheel AV. Er is een gebiedsdeal gesloten met vele partners

binnen Alblasserwaard en Vijfheerenlanden voor het uitvoeren van een groot aantal groen-blauwe ambities. Daaraan kan inmiddels ook een project met onderwaterdrainage in Zederik worden toegevoegd. Zuid-Holland heeft de kennis op het gebied van schoon water, waterpeil, waterveiligheid, waterrecreatie en scheepsbeleid, die Utrecht niet in huis heeft. De provincie Zuid-Holland beheert het Merwedekanaal tot en met Vianen. De duurzame bescherming tegen het stijgend waterpeil wordt in de ruimtelijke context uitgewerkt. Nu alsnog Utrecht daarin betrekken kost tijd en geld. Zuid-Holland heeft werk gemaakt van een versterking van het toerisme met fietsroutes, wandelroutes en aandacht voor de Hollandse Waterlinie. Zuid-Holland heeft ook een dorpskernenbeleid. In de regionale samenwerking wordt gewerkt aan een mogelijk tekort aan arbeidskrachten in bepaalde sectoren. Er is in die samenwerking aandacht voor de industriële sector en meer ambachtelijke beroepen.

Er is echter een belangrijk beleidspunt dat de colleges van Leerdam en Zederik zwaar op de maag ligt. Zuid-Holland verwacht dat de bevolkingsomvang van Alblasserwaard/Vijfheerenlanden over ruim een decennium zal stabiliseren. De ervaring uit andere regio's met deze problematiek is dat het aanbieden van bedrijfsgrond en het bouwen van nieuwe wijken daar niet tegen helpt. Daar willen deze Colleges niet aan. Omdat de stedelijke agglomeratie rond Utrecht nog sterk in de lift zit, denken zij daar op afstand een graantje van mee te kunnen pikken. Of die nieuwe werkgelegenheid aansluit bij de huidige beroepsbevolking is niet geanalyseerd. Opleiding en verdeling over sectoren van de werkende bevolking van Leerdam en Zederik wijzen niet in die richting.

Er wordt hoog opgegeven van de innovatieve kansen via de EBU; zelfs verwezen naar de mogelijkheid van een "foodvalley". In de samenwerking van de EBU zit echter geen agrarische component. De kennis van distributie en ontwikkeling van voedsel zit in de mainports in Zuid-Holland. Samenwerking met EBU kan overigens ook over de provinciegrens heen. Lastiger wordt het met de samenwerking in U10 waarin Vianen nu deelneemt. Op de agenda van deze club staan twee grote dossiers: mobiliteit en woningbouwopgave. En dan vallen alle stukjes op hun plek. De strijd van Vianen om betere aansluiting te krijgen op het wegennetwerk en het OV rond Utrecht. De mogelijkheid om sterker betrokken te raken bij de agglomeratie van Utrecht. Deze wens is alleen realistisch (want betaalbaar) met een veel grotere bevolking in de directe omgeving van de bruggen. De Colleges hopen via de U10 een groot deel van de nieuwbouwplanning rond Utrecht naar zich toe te trekken. Uitbreiding van Vianen en Lexmond ten koste van weer een deel van het Groene Hart, ten koste van een uniek stuk landschap met slagenverkaveling. Nieuwbouw met hoge maatschappelijke kosten vanwege bodemdaling, extra kans op dijkdoorbraak en verlies van veen. De economische potentie van Utrecht is niet de ligging van de nieuwe gemeente, die verandert niet, maar de grotere invloed die men binnen de U10 denkt te krijgen. Of die wensen passen in het beleid van de Provincie Utrecht is de vraag. Maar wie neemt het deze provincie kwalijk dat zij in de machtsstrijd binnen de Randstad de groei in omvang verwelkomt?

Annelies van Egmond
oud-Statelid Provincie Zuid-Holland

i.a. aan
– de leden van PS van Zuid-Holland en Utrecht